

УДК 338.2

К. В. Наконечна,

к. е. н., Національний університет біоресурсів і природокористування України

СПЕЦІАЛЬНІ ЕКОНОМІЧНІ ЗОНИ ЯК ДІЄВИЙ ЗАСІБ РЕГІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ПОЛІТИКИ. ДОСВІД ПОЛЬЩІ

K. Nakonechna,

Ph.D., associated professor of innovative activity

of AIC department of National University of life and science of Ukraine, Kyiv

SPECIAL ECONOMIC ZONES AS AN EFFECTIVE TOOL OF REGIONAL ECONOMIC POLICY. POLISH EXPERIENCE

У статті проаналізовано діяльність СЕЗ в Україні та досліджено їх діяльність, організаційно-правову базу в Польщі для здійснення рекомендацій щодо впровадження закордонного досвіду в нашій країні як важливого елементу державної регіональної економічної політики. Для вирішення поставлених завдань використовувались наступні методи: аналізу та синтезу, порівняльно-історичний або територіальний, метод еталонів та аналогії, індукції та дедукції.

У результаті дослідження висвітлено інституційний механізм створення спеціальних економічних зон в Польщі, охарактеризовано діяльність основних спеціальних економічних зон, встановлено основну їх відмінність від спеціальних економічних зон інших країн, зазначені позитиви та негативні сторони функціонування спеціальних економічних зон. У висновках зазначено про те, що в Польщі названа форма співпраці отримала широкий розвиток, є вагомим засобом для залучення іноземних інвестицій та пом'якшення проблеми зайнятості. Незважаючи на тиск зі сторони ЄС, ця форма співпраці продовжує існувати і приносити свої благотворні результати.

The article analyzes the activities of free economic zones in Ukraine and investigated their activities, organizational and legal base in Poland to implement the recommendations concerning the introduction of foreign experience in our country as an important element of state regional policy. To achieve the objectives used the following methods: analysis and synthesis, comparative historical or territorial, method and standards of analogy, method of induction and deduction.

The study highlights the institutional mechanism of the creation of special economic zones in Poland described the activities of major special economic zones established their main difference from the special economic zones of other countries, said positive and negative aspects of functioning of special economic zones.

The findings indicated that in Poland named form of cooperation received extensive development, is an important tool for attracting foreign investment and alleviate employment. Despite pressure from the EU, this form of cooperation continues to exist and bring their beneficial results.

Ключові слова: спеціальна економічна зона, пільги, інвестиції, територія пріоритетного розвитку.

Key words: free economic zone, benefits, investments, territory of priority development.

На сучасному етапі ринкових реформ розвиток регіонів України зіткнувся з низкою об'єктивних і суб'єктивних чинників, що зумовили його розбалансований, асиметричний та диспропорційний характер [4].

На території України з 1999-го по 2004 роки було створено 11 спеціальних економічних зон (СЕЗ) і в дев'яти регіонах уведений спеціальний режим інвестиційної діяльності (ТПР). У березні 2005 року законом про держбюджет 2005 були скасовані пільги зі сплати податку на прибуток і ПДВ для суб'єктів, які реалізують інвестиційні та інноваційні проекти в СЕЗ і ТПР. Фахівці тоді відзначали, що в українському варіанті ці зони неефективні і є клондайком порушень законодавства. На сьогодні ідея відродження СЕЗ зон стає дедалі актуальнішою.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Проблемі створення спеціальних економічних зон присвятили свої праці такі, як С.В. Сідак, О.С. Чмир та О.Р. Зельдіна, Н. В. Смородинська, А.А. Капустін, В.І. Піла, О.С. Чмир, В.М. Загородній, Т.Г. Морозова та інші, проте постає необхідність вивчення практики країн, які успішно впровадили цей дієвий інструмент, та як результат мають підвищення економічного розвитку.

МЕТА ДОСЛІДЖЕННЯ

Мета дослідження — проаналізувати діяльність СЕЗ в Україні та дослідити діяльність СЕЗ, їх організаційно-правову базу в Польщі для здійснення рекомендацій щодо впровадження

закордонного досвіду в нашій країні як важливого елементу державної регіональної економічної політики.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

В умовах глобалізації урядам важче встановити надмірне оподаткування, оскільки платникам стає легше перемістити свою діяльність на територію зі сприятливішим податковим кліматом. Отож, держави частіше змушені скорочувати податкові ставки з ціллю запобігання "втечі" власної податкової бази до пільгових юрисдикцій, що призводить до загострення податкової конкуренції [5].

На думку деяких науковців, вся Україна повинна стати єдиною вільною економічною зоною, без виключень і обмежень. Поліпшення інвестиційного клімату в Україні — єдиний варіант для забезпечення залучення інвестицій як внутрішніх, так і зовнішніх. Минулий досвід показав, що із точковими СЕЗ пов'язані величезні корупційні ризики та скривлення конкурентного середовища.

Відзначимо, що СЕЗ успішно функціонують в Польщі, де розглядаються як один з важливих інструментів проведення регіональної політики. Вважаємо, що вивчення польського досвіду розвитку СЕЗ є дуже корисним для його впровадження в нашій країні.

На відміну від класичних вільних економічних зон (СЕЗ), створюваних в інших країнах, у Польщі організовуються спеціальні економічні зони (СпЕЗ). Відмінності між цими двома типами зон складаються в основному в тому, що в першому випадку діє пільговий митний режим, та / або преференційний податковий режим. У другому — головним чином надаються податкові пільги.

Отже, спеціальна економічна зона (СпЕЗ) у Польщі — це окрема адміністративна частина території країни, в якій економічна діяльність може проводитися на пільгових умовах, тобто компанії, які були уповноважені діяти в зоні, мають право на державну допомогу, зокрема, у вигляді звільнення від податків.

Основна мета їх створення — активізація господарського життя в депресивних регіонах з високим рівнем безробіття. 23 липня 2013 р. Рада Міністрів польського уряду прийняла поправки до 14 положення Закону про СпЕЗ, продовживши діяльність СпЕЗ до 31 грудня 2026 р., та розширивши межі площі СпЕЗ (від 12 тис. до 20 тис. га).

У 1994 р. був прийнятий Закон про СпЕЗ, але на той час Єврокомісія вела масштабну боротьбу проти індивідуальних і регіональних пільг,

що перешкоджають нормальному розвитку конкуренції. В результаті переговорів з ЄС польський парламент зменшив пільги при оподаткуванні господарюючих суб'єктів, що діють в СпЕЗ. У 2000 р. був прийнятий закон про зміну закону про СпЕЗ, який набув чинності 1 січня 2001 р. Європейська комісія висуває серйозні заперечення проти польських СпЕЗ і норм, за якими вони діють. Експерти ЄС вважають, що діапазон податкових пільг занадто широкий, зокрема тому, що вони стосуються не тільки придбання основних фондів, а й матеріалів і компонентів, що використовуються для поточного виробництва. На їхню думку, термін надання пільг є надто тривалим. Крім того, територіальна роздробленість зон (тільки Мелецький і Тарнобжезький зони розташовані на єдиній території в межах міста, решта складаються з декількох субзон) призводить до того, що фактично в Польщі функціонують кілька десятків зон.

У середині 1999 р. в функціонуванні СПЕЗ і в планах їх розвитку відбулися значні зміни, пов'язані з переговорами про вступ Польщі до Європейського союзу. Уряд виніс рішення, що Польща не буде створювати нові зони і не розширить площі вже існуючих, проте придбані права інвесторів будуть збережені. Дозволи на розгортання діяльності в інших зонах видавалися інвесторам тільки до кінця 2000 р., а в 2001 р. вони видаються тільки в тих зонах, в яких рівень безробіття буде на 50% вище середнього по країні. З 2002 р. входження нових інвесторів в зони в принципі вже не буде можливим.

Тільки у виняткових випадках відповідні дозволи видавав міністр економіки за погодженням з міністром фінансів. Не буде також можливим розгортання у СпЕЗ виробничої діяльності в таких секторах, які Європейський союз вважає "чутливими" (суднобудування, чорна металургія, виробництво синтетичних волокон і ін.).

СпЕЗ вважається спеціально відведена зона з створеною допоміжною інфраструктурою, в якій господарська діяльність ведеться на пільгових умовах (звільнення від сплати прибуткового податку з юридичних осіб). Щоб стати резидентом особливої економічної зони, інвестор повинен отримати спеціальний дозвіл, що видається органами управління особливої економічної зони. Ефективному розвитку та роботі малого та середнього бізнесу в Польщі сприяє урядова програма "Підприємництво передусім". Одним з пунктів цієї програми, який є головним фактором успішного розвитку малого та середнього бізнесу, є функціону-

вання спеціальних економічних зон (СпЕЗ). Спочатку СпЕЗ створювалися строком на 20 років, проте польський уряд вирішив продовжити їх дію до 2026 р.

У дозволі на проведення ділової активності в рамках СпЕЗ інвестор має надати повну характеристику інвестицій, передбачуваний рівень зайнятості, дату початку ділової активності і граничні терміни для виконання всіх своїх зобов'язань, перелічених у дозволі, який, діє до кінця терміну існування СпЕЗ.

При наявності у підприємця зацікавленості в іншій локалізації свого інвестиційного проекту, поза територією СпЕЗ, за певних умов можливо включити це місце до її складу.

Умови для ведення бізнесу в межах особливої економічної зони:

- обсяг інвестицій має перевищити 100 000 євро, при цьому частка власного капіталу підприємця не може бути менше 25%;

- капіталовкладення повинні освоюватися протягом не менше п'яти років, рахуючи з дня завершення проекту (три роки для малих і середніх підприємств);

- робочі місця на новостворених об'єктах повинні підтримуватися і зберігатися протягом не менше п'яти років з дня прийняття на роботу (три роки — для малих і середніх підприємств).

Гарантована податкова пільга у вигляді звільнення від сплати прибуткового податку від юридичних осіб повинна бути повністю використана інвестором до кінця існування даної СпЕЗ, але вона не може перевищувати встановлений ліміт з боку місцевих органів влади.

Найстарша польська СпЕЗ створена в 1995 р., СЕЗ ЄВРО-ПАРК Мелец.

Станом на 31 грудня 2013 р. СпЕЗ включає території, розташовані в 151 містах і 217 муніципалітетах із загальною площею 16 203,68 га та вартістю інвестицій в компанії, що перевищила 93 млрд 141 млн злотих. За даними 2013 р., на територіях СпЕЗ працювало 266700 чоловік.

У 2014 р. урядом Польщі було задекларовано додаткове завдання для компаній у СпЕЗ — співпраця з вузами та університетами, для коригування попиту та пропозиції на ринку праці.

Спеціальна економічна зона створюється Радою Міністрів на прохання міністра з регулювання економічних питань, після отримання висновку Правління воєводства і згоди муніципальної ради. СЕЗ може створити суб-зони по всій країні. Підзони СпЕЗ у Польщі, розташовані в основному в містах з округу і муніципалітетів. Тільки СпЕЗ Легніца знаходиться в одному воєводстві, решта СЕЗ мають підзони у двох або більше областей.

Не всі підприємці можуть отримати дозвіл на роботу в СпЕЗ — він не видається для роботи в таких сферах, як: виробництво вибухових речовин, тютюну, обробки моторного паливу, розливу та переробка алкогольних напоїв, ігрові центри, а також послуги, пов'язані з відчуженням і очищення стічних вод.

Вигоди від діяльності в СпЕЗ:

- звільнення від податку на прибуток від доходу від діяльності, здійснюваної на території СпЕЗ і зазначених у дозволі в межах від 15 до 50%;

- можливість отримати державну підтримку, що розраховується на основі спеціальні формули;

- доступність до земель з усією необхідною інфраструктурою; можливість використовувати й інші інвестиційні стимули, що пропонувані в СпЕЗ, зокрема звільнення від податку на майно (часто пропонуються для нових інвесторів муніципалітетами) інвестиційних грантів з офісів праці субсидія районних державних і підтримці фінансування ЄС (державна допомога додає, тобто загальний рівень підтримки компанії зі всіх джерел, не може перевищувати 30—70% цих капітальних видатків.);

- адміністративна підтримка від компаній з управління СпЕЗ в правових і організаційних питаннях, пов'язаних із здійсненням інвестицій (ЗМІ постачальники, місцеві органи влади тощо) і так звані

Мінуси діяльність в СпЕЗ:

- зобов'язання нести певні витрати і проводити заходи протягом 3—5 років, що може бути ризиковано з огляду на раптове погіршення ринкових умов або змін у бізнес-стратегії;

- додаткові зобов'язання щодо звітності пов'язаних з виконанням умов дозволу перед податковими органами;

- у випадку, коли компанія працює і в СпЕЗ і за межами зони, необхідність вести окремі рахунки;

- ціни на нерухомість, придбане в СпЕЗ можуть бути вищими за ціни на аналогічну нерухомість, розташованих за межами зони;

- обмеження видів діяльності, які можуть здійснюватися в зонах.

Польські банки надають позики підприємцям на розвиток бізнесу під 5% річних, а в деяких європейських країнах процентна ставка може знижуватися до 3%. Багато що залежить від виду діяльності, наприклад, для отримання кредитування у сфері будівельної галузі ставки можуть бути ще нижче. При кредитуванні використовується індивідуальний підхід: банк оцінює галузь, компанії, розмір початкового

внеску в проект самого підприємця і, виходячи з цього, встановлює процентну ставку по кредиту. У Польщі підприємцю легше отримати замовлення — будь-яка компанія може брати участь у державному тендері і, запропонувавши кращі умови, по праву його виграти.

У рамках СпЕЗ підприємці можуть отримати державну допомогу (регіональна програма допомоги), яка надається щодо: нових інвестицій — створення нових робочих місць. Розмір звільнення від податків для покриття витрат на нові інвестиції і створення робочих місць становить:

50% від капітальних вкладень з боку великих підприємств; 60% від капітальних вкладень з боку середніх підприємств; 70% від капітальних вкладень з боку малих підприємств. Підприємці, які інвестують на території СпЕЗ, можуть отримати державну допомогу у вигляді звільнення від сплати податку на прибуток до 31.12.2020 року і звільнення від сплати податку на нерухомість терміном на 3 роки.

Досить поширеними є науково-технологічні парки, що являють собою партнерські установи регіональних і місцевих органів влади, навчальних закладів і науково-дослідних організацій, а також компаній і установ, що працюють у сфері підтримки розвитку підприємництва. Основним завданням таких парків є сприяння розвитку Люблінського воєводства. На території парків, зокрема, працюють Лабораторія генетичних досліджень і Центральна агроекологічна лабораторія Природничого університету в Любліні, яка оснащена найсучаснішим обладнанням та надає спеціалізовані послуги в галузі фізико-хімічних досліджень зразків ґрунту, води, кормів, продуктів харчування, сировини рослинного і тваринного походження.

Академічні інкубатори підприємництва об'єднують молодих, освічених людей, даючи їм можливість реалізовувати теоретичні знання, отримані за період навчання, а також набувати практичних навичок під час самостійної роботи. Академічні бізнес-інкубатори функціонують на базі більшості люблінських ВУЗів. У такому випадку існує можливість для молоді у віці до 30 років втілити мрію відкриття власного бізнесу і отримати допомогу при створенні та веденні підприємницької діяльності.

Спеціальні економічні зони засновує Рада міністрів, яка визначає назву, територію і межі СпЕЗ, діапазон господарської діяльності, керуючого СпЕЗ, період, на який вона встановлюється, пільги та преференції для суб'єктів, які ведуть господарську діяльність на території зони.

Доходи від господарської діяльності, що ведеться на території зони юридичними або фізичними особами, можуть бути повністю звільнені від прибуткового податку за період, рівний половині періоду, на який встановлена дана зона. У період, що залишився суб'єкти, що діють в зоні, можуть бути звільнені від прибуткового податку в розмірі, що не перевищує 50% доходів.

Величина одержуваних пільг залежить від масштабу здійснюваних інвестицій, числа зайнятих і від рівня виробництва продукції, призначеної для експорту.

Спочатку в Польщі було створено 17 СпЕЗ, в теперішній же час функціонують 15 (дві СпЕЗ були ліквідовані у зв'язку з тим, що до середини 1999 в них не було видано жодного дозволу на ведення господарської діяльності).

Іноземні інвестори здійснюють активну діяльність на території польських зон, при цьому їх не бентежить той факт, що тільки 6 СпЕЗ отримали гарантії в тому, що умови господарської діяльності на їх територію не будуть змінюватися протягом 20 років. У 11 зонах, створених в 1997 р., вже вступила в силу поправка до Закону про діяльність Спе, що стосується можливості змін і пріоритету норм Європейського союзу над польським законодавством після приєднання Польщі до ЄС.

Спеціальні економічні зони створювалися в основних регіонах з високим рівнем безробіття. Наприклад, у м. Легніца створення зон було пов'язано, зокрема, з необхідністю подолання міднорудної "монокультури" і з планованим скороченням зайнятості на міднорудному комбінаті "KGHM Polska Miedz".

Тарнобжезька зона була створена з метою прискорення реструктуризації підприємств з виробництва сірки і заводів військово-промислового комплексу, Лодзинська зона — для подолання текстильної "монокультури" і скорочення безробіття, пов'язаної з кризою у легкій промисловості.

Створення Каменногурської, Слупської і Сувалкської зон також пов'язане з подоланням безробіття в цих районах. Для залучення інвесторів у зони надаються значні пільги та преференції — звільнення від прибуткового податку строком на 10 років і 50 відсоткова пільга з цього податку на наступні роки. Деякі регіональні влади додатково звільняють інвесторів від сплати місцевих податків.

Найвищі вимоги для інвесторів у Лодзинській зоні — 2 млн єкю при мінімальній зайнятості 100 чоловік. СпЕЗ в Польщі відрізняються один від одного не тільки інвестиційними мінімума-

ми, але і ступенем розвитку інфраструктури, при цьому найбільшим успіхом користуються зони з високим рівнем інфраструктури — Катовіцка і Мелецька.

Катовіцка зона складається з чотирьох субзон. Для того щоб отримати звільнення від прибуткового податку на 10 років і 50% пільгу на чергові 10 років, тут треба інвестувати мінімум 2 млн єкю. Катовіцка зона привернула найбільший обсяг іноземних інвестицій (864400000 дол. на кінець 1999 р.). Найбільші інвестиції в цій зоні (500 млн дол.) Були вкладені в завод з виробництва автомобілів "Опель" фірми "General Motors".

Зацікавленість у Катовіцкій зоні з боку польської автомобільної промисловості після того, як у ній опинились гіганти світового автомобілебудування ("General Motors" і "Isuzu"), була настільки величезною, що довелося прийняти рішення, про обмеження площі території галузі, що відводиться під підприємства до 40%, для того, щоб ця галузь не стала єдиною в зоні.

Легніцка зона займає площу в 382 га в трьох субзонах — в Польковіце, Кшіві і самої Легниці. Тут фірми звільняються від сплати прибуткового податку на 10 років, отримують 50 відсоткову пільгу на наступні 10 років і повністю звільняються від податку на нерухомість, якщо інвестують 850 тис. єкю або приймуть на роботу 100 чоловік. Станом на кінець 1999 р. інвестиції в цю зону досягли 230300000 дол. У Польковіце побудований завод з виробництва дизельних двигунів концерну "Volkswagen", який розрахований на випуск 540 тис. двигунів на рік. Спочатку двигуни будуть збиратися з імпортованих комплектуючих з поступовим переходом на виробництво окремих вузлів і деталей в Польщі. Вся продукція йде на експорт. Обсяг інвестицій в це виробництво склав 200 млн марок. У 1999 р. в зоні також здані в експлуатацію американо-канадський завод з виробництва елементів збірних будинків (обсяг капіталовкладень — 43 млн дол.) і підприємство з виробництва водних обігрівачів (інвестиції — 24 млн марок) німецької групи "Winkelmann". У Польковіце працює будівельна компанія "Royal Europe", що виробляє будинку, що збираються з пластмасових модулів.

Мелецький Європарк був утворений в 1995 р. Тут на території площею в 575 га працює понад 60 підприємств, що представляють різні галузі, зокрема автомобільну промисловість ("UT Automotiv Poland", що виробляє дроти для монтажу схем на автомобілі, компанія "Kirchhoff Polska", що входить до складу німецької групи "Kirchhoff" і випускає підвузли для автомобіль-

ної промисловості). Податкові преференції, звільнення від прибуткового податку на 10 років і 50 відсоткова пільга на наступні 10 років надаються господарюючим суб'єктам, що інвестували на території СпЕЗ мінімум 2 млн єкю. Крім того, регіональні влади звільняють інвесторів від усіх місцевих податків [1].

У Валбжійську зону входять міста Валбжих, Нова-Руда, Клодзко і Держонюв. Інвестиційний мінімум, який дозволяє звільнити інвестора від сплати прибуткового податку на 10 років, становить тут 500 тис. єкю. не піддається оподаткуванню і 20% доходу, що припадає на кожних 10 працівників, найнятих підприємцем. Всі фірми, господарючі в межах зони, звільняються від сплати податку на нерухомість. Іноземні капіталовкладення в цій зоні наприкінці 1999 р. досягли 117 200 000 дол.

У Валбжійську зону свої інвестиції вклали такі фірми, як "Petri" і "Grossman" (виробники автомобільних частин), "Plan Meble", що входить в групу одного з найбільших у Європі меблевих концернів "Steinhoff Moebel", "BTR Automotiv" і "Orion Polyurethanes" (вироби хімічної промисловості), "Metal Serwis" (металовироби), "General Electric Power Controls" (електроапаратура), фірма "Sniezka Invest" з російським капіталом (кондитерські вироби).

Костшійсько-Слубіцкая зона знаходиться недалеко від німецького кордону. Податкові пільги тут надаються фірмам, які інвестували не менше 1 млн єкю. У зоні передбачається також можливість використовувати підвищені ставки амортизації, звільняти від податку на нерухомість, дозволяти спрощені будівельні процедури і спрощений порядок видачі дозволів на придбання земельних ділянок. У цій зоні свої інвестиції здійснила відома хорватська фірма "Podravka" (10 млн дол.).

Лодзинська зона складається з чотирьох субзон загальною площею 205 га. На території цієї зони повним звільненням від сплати прибуткового податку строком на 10 років і 50 відсотковим в наступні 10 років можуть скористатися підприємці, що інвестували не менше 2 млн єкю або забезпечили роботою не менше 100 чоловік на місяць. Капіталовкладення в Лодзинській зоні здійснюють, зокрема, фірма "Kartdruk" (виробництво упаковки з картону та паперу, поліграфія), виробничо-комерційне підприємство "РНН Tuba" (пластмасові упаковки), фірми "Dakri-Strefa" (переробка продовольчих товарів), "Orsa" (пінополіуретан для автомобільної промисловості і для виробництва ортопедичних матраців, а також автомобільні приналежності). Фірма "Orsa", напри-

лад, вже інвестувала в Польщу 10 млрд італійських лір. Загальна сума іноземних капіталовкладень в Лодзінської зоні на кінець 1999 р. склала 15500000 дол.

Тарнобжезький зона розташована на території в 609 га і складається з чотирьох субзон — у Стальова-Волі, Тарнобжеге, Шашув і Нова Демба. У цій зоні повністю звільняються від податку на 10 років інвестори, сума вкладів яких у розвиток зони перевищує 2 млн єкю. Можна також звільнити від податку еквівалентно інвестовану суму аж до вичерпання суми здійснених витрат. Протягом 10 років признається 10% податкова пільга за кожних 10 нових прийнятих на роботу співробітників і, відповідно, 5% — в наступні роки.

Дозвіл на діяльність у цій зоні отримали, зокрема, німецька компанія "Stahlschmidt & Maiworm" — виробник алюмінієвих дисків для автомобільних коліс — і фірма "Progres Eco SA" (текстильні та хімічні вироби, будівельні матеріали). На кінець 1999 р. іноземні інвестиції в Тарнобжезькій зоні склали 11 млн дол. У решті СпЕЗ на території Польщі іноземні інвестиції були менш 10 млн дол. [3].

Сувалкська зона займає територію площею 432 га і складається з трьох субзон — у містах Сувалки, Елк і Голдап з двома безмитними зонами в Будзіске і Голдапі. Найважливіші цілі стратегії розвитку Сувалкській зоні, розробленої на період до 2016 р., — це 15 тис. нових робочих місць, а також створення центру економічного співробітництва з суміжними країнами — колишніми республіками СРСР. У цій зоні зацікавлені підприємства харчової промисловості ("Sido & Partners"), швейної ("Leder", "Lecman", "Leslie") та хімічної промисловості ("Atlas Wigry"), виробники обладнання для охорони навколишнього середовища ("Prodeco Elk"), а також продукції для автомобільної промисловості ("Daewoo") [10].

У Сувалкській зоні — найнижчий в Польщі інвестиційний мінімум: достатньо інвестувати 350 тис. єкю або прийняти на роботу 40 осіб, щоб отримати повне звільнення від сплати прибуткового податку на 10 років і 50 відсоткову — на 10 наступних років. Інвестори тут повністю звільнені від сплати податку на нерухомість.

Підприємства, які не отримали право на податкові пільги, можуть віднести на собівартість витрати, які вони понесли на діяльність у зоні. У Сувалкській зоні стабільність податкової пільги забезпечується законом.

Вармінсько-Мазурське зона займає площу в 335 га в субзонах Бартошице, Добре Місто, Щитно. Інвестиційний мінімум для отримання

податкових преференцій (звільнення від прибуткового податку на 10 років і 50 відсоткова пільга на наступні 10 років) становить 350 тис. єкю. Його альтернативою може бути створення 50 нових робочих місць [9].

Підприємці не платять тут податок на майно і можуть скористатися положеннями про прискорену амортизацію основних фондів. У інвестиціях в цій зоні зацікавлені в основному підприємства харчової промисловості.

Стараховіцкая зона займає 110 га поблизу центру м. Стараховіце. Податкові преференції надаються тут за умови інвестування мінімум 600 тис. єкю. За надання роботи 10 співробітникам протягом місяці належить також 10 відсоткова пільга, яка, однак, сумарно не може становити 100%. Крім того, фірми мають право користуватися пільгами, які надаються у разі високого рівня безробіття, а також пільгами, які надаються місцевою владою.

Площа Слупської зона становить 135 га. Податкові преференції можуть надаватися наступним чином протягом перших 10 років (за вибором):

- 20% доходу звільняється від оподаткування на кожних 10 зайнятих у даний місяць (проте не менш 10% і не більше 99%);

- Якщо інвестиційні витрати перевищать 700 тис. єкю, то це дає право на повне звільнення від оподаткування, а якщо не перевищать цього порога — преференції надаються адекватно здійсненим інвестиційних витратам. Після закінчення 10 років податкові пільги не можуть перевищувати 50% доходу [7].

СпЕЗ Тчев-Жарновець займає територію в 300 га. Інвестиційний мінімум, що потребується для отримання податкових пільг, у цій зоні становить 1 млн єкю (або необхідно кожного місяця забезпечувати зайнятість 100 працівників).

У 1997 г. в Польщі стали створюватися технологічні парки. Вони мають статус спеціальних економічних зон і користуються податковими пільгами, передбаченими для СпЕЗ. Технологічні парки засновані строком на 12 років, проте податковими преференціями в них можуть користуватися тільки ті фірми, які зайняті виробництвом високотехнологічних виробів.

Зона Краківський технологічний парк займає територію в 70 га. Вона складається з трьох ділянок — ділянки Ягеллонського університету в Пиховіце, ділянки Краківського політехнічного інституту в Чіжінах і належить металургійному комбінату ім. Сендзимира ділянки Краків — Схід. Зона почала свою діяльність у 1998 р. і буде функціонувати до 2009 р. Повним

звільненням від сплати прибуткового податку інвестори (за умови інвестування 2 млн екю) можуть користуватися тут протягом перших 6 років і 50 відсотковим звільненням — у наступні 6 років. Зацікавленість у Краківському технопарку досить висока. У 1999 р. чотири фірми отримали дозвіл на здійснення капіталовкладень в цій зоні, а фірма "Motorola" направила звернення на отримання дозволу на будівництво програмного центру та складального цеху (загальний обсяг передбачуваних інвестицій — близько 110 млн дол.) [2].

Торунський технопарк має субзони в Торуні і Грудзьондз. Умови інвестування та оподаткування тут такі ж, як у Краківському технопарку.

ВИСНОВКИ

З огляду на вищезазначене, слід зазначити про те, що в Польщі названа форма співпраці отримала широкий розвиток, є вагомим засобом для залучення іноземних інвестицій та пом'якшення проблеми зайнятості. Незважаючи на тиск зі сторони ЄС, ця форма співпраці продовжує існувати і приносити свої благодіючі результати.

Література:

1. Войнаренко М.П. Сучасний стан та проблеми розвитку вільних економічних зон в Україні / М.П. Войнаренко, А.А. Береза // Вісник ЖДТУ. — 2012. — № 2 (48). — С. 30—36.
2. Зельдіна О.Р. Теоретичні аспекти спеціального режиму господарювання [Текст]: автореф. дис... д-ра юрид. наук: 12.00.04 (господарське право; господарсько-процесуальне право) / О. Р. Зельдіна. — К., 2007. — 39 с.
3. Іванов В.В., Петров Е.П. Ефективне управління. — Наукова думка. — Київ. — 1993. — № 4. — Ст. 111—116.
4. Наконечна К.В. Особливості впровадження стратегічного планування розвитку регіонів на сучасному етапі // Науковий журнал. Біоресурси і природокористування. — Т. — 5 № 1—2. — 2013. — Київ. — С. 120—124.
5. Наконечна К.В. Удосконалення бюджетно-податкової політики в контексті регіональних трансформацій // Науково-виробничий журнал. Приватний вищий навчальний заклад Міжнародний університет бізнесу і права. Україна. — Херсон. — 2013. — С. 181—187.
6. Сідак С.В. Вільні економічні зони, сучасний стан та міжнародна практика // Науковий вісник УНУ. — 2011. — № 9. — С. 20.
7. Смородинская Н., Капустин А. Свободные экономические зоны: мировой опыт и

российские перспективы // Вопросы экономики. — 1994. — № 12. — С. 126—128.

8. Чмир О.С. Спеціальні (вільні) економічні зони і території пріоритетного розвитку: (Науково-методичні аспекти) / Науково-дослідний економічний інститут. — К., 2001. — 272 с.

9. Чмир О.С. Місце особливих територіально-господарських утворень в сучасній економічній політиці держави // Персонал. — 2010. — № 4. — К., 2001. — 87 с.

10. Пила В.І., Чмир О.С., Загородній В.М. Про перспективи СЕЗ і ТПР в Україні // Економіка України. — 2002. — № 4. — С. 11—17.

References:

1. Voynarenko, M.P. (2011), "Modern sage and problems of development of free economic zones in Ukraine", Visnyk GDTU, no. 2, pp. 30—36.
  2. Zeldina, O.R. (2007), "Theoretical aspects of special economical regime", Ph.D. Thesis, Global economy, Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine.
  3. Ivanov, V.V. and Petrov, E.P. (1993), Efektivne upravlinnia [Effective management], Naukova dumka, Kyiv, Ukraine. no. 4, pp. 111—116.
  4. Nakonechna, K. (2013), Peculiarities of strategic planning implementation for regional development on modern stage. Scientific magazine. Bioresursy I pryrodokorystuvannya [Bioresources and natural usage], vol. 5, no.1—2, pp. 120—124.
  5. Nakonechna K. (2013), Improvement of budget-tax policy in context of regional transformations. Scientific-productional magazine. Private highest educational institution. International university of business and law, Ukraine, no. 2, pp. 181—187.
  6. Sidak, S.V. (2011), "Free economic zones, modern situation and international practice", Naukovyj visnyk UNU, no. 9, pp. 20.
  7. Smorodinskaya, N. Kapustin, A. (1994), Free economic zones: world experience and Russian perspectives, Voprosy ekonomiki, no. 12, pp. 126—128.
  8. Chmyr, O.S. (2001), "Special (free) economic zones and territories of priority development, Naukovo-doslidny econoomichny instytut, Kyiv, Ukraine.
  9. Chmyr, O.S. (2010), "The place of territorial-economical creators in modern economic policy of state", Personal, no. 4, Kyiv, p. 87.
  10. Pyla, V.I. Chmyr, O.S. Zagorodniy, V.M. (2012), "About perspective of free economic zones in Ukraine", Ekonomika Ukrainy, no. 4, pp. 11—17.
- Стаття надійшла до редакції 03.10.2015 р.